

**Centropa Alapítvány
2016 - Éves Beszámoló**

Áttekintés

Ez az éves beszámoló a Centropa Alapítvány 2016-os tevékenységét mutatja be. A 2016-os év folyamán az Alapítvány tovább fejlesztette projektjeit, új kezdeményezésekkel is előállt, valamint szorosabb partneri kapcsolatot alakított ki több civil szereplővel is. A 2016-os év növekedést hozott mind programjaink, mind bevételeink, mind együttműködéseink tekintetében. Több nemzetközi projektben is részt vettünk partnerként, valamint saját nemzetközi kezdeményezésünk is volt ebben az évben.

2016-ban az alábbi projekteket valósítottuk meg:

- **Közös Nevező** oktatási program. A 2016-os évben elindítottuk a Közös Nevező oktatási programot. A Közös Nevező a Centropa, a Haver, az Uccu és a Tevan alapítványok, valamint a Wesley János Iskola együttműködésben létrejövő komplex oktatási program. A projekt célja, hogy hosszú távú együttműködést kezdeményezzen különböző háttérű (zsidó, roma, keresztény, valamint városi és vidéki) iskolák pedagógusai és diákjai közt, letéve az első tégláját egy országos hálózatnak, ahol eltérő háttérű oktatási intézmények közösen tudnak gondolkodni. Ebből kiindulva olyan kulturális projektek létrehozását ambicionáljuk, melyek az oktatási tartalmuk mellett érzékenyítő, a természetes szegregációt enyhítő funkcióval bírnak és az alkotási folyamattal párhuzamosan hidakat építenek tanárok, diákok és intézmények között egyaránt. **További részletek: 5. oldal.**
- 2016-ban lezártuk a 2015/2016-os tanév **videókészítési versenyt**, melyet már negyedik alkalommal szerveztünk meg, valamint szeptemberben beindítottuk az ötödik versenyt, melyet a 2016/2017-es tanévben a visegrádi országok, és ott tevékenykedő partnereink részvételével valósítottunk meg. **További részletek: 6. oldal.**
- 2016 májusában tartottuk az évzáró **díjkiosztó ünnepségünket**, melyet negyedik alkalommal rendeztünk meg. Az esemény során díjaztuk mindazokat a tanárokat és diákokat, akik a tanév során részt vettek a programjainkban. **További részletek: 7. oldal.**
- **Szerveztünk szemináriumot** tanároknak Budapesten. Lehetőséget kínálunk fel tanároknak oktatási szemináriumok formájában, hogy bővítsék történelmi ismereteiket, online források segítségével ösztönözzük őket, együttműködési lehetőséget kínálunk számukra. **További részletek: 7. oldal.**
- 2016-ban tovább dolgoztunk meglévő **vándorkiállításunkkal**, amely a "Történetek egy családi albumból" címet viseli, valamint új kiállítást is készítettünk „Szerelem papírrepülőn” címmel, amely az első világháború és a két világháború közti zsidó történeteket mutat be családok szemszögéből. **További részletek: 8. oldal.**
- Bécsi partnerszervezetünkkel, az Ausztriában bejegyzett Centropával **két nagyszabású nemzetközi oktatási projektben** is együttműködtünk:

- A „**Túlélés Szarajevóban**” című projekt keretében a szarajevói zsidó közösség délszláv háborúban betöltött szerepét feldolgozó történetünkre épülő oktatási programot valósítjuk meg: multimédia film, vándorkiállítás, diákprojektek. **További részletek a 9. oldalon.**
- A „**Centropa Jewish Network**” program keretében pedig európai zsidó iskolák közt építünk ki hálózatot. Ennek keretében 2016 márciusában Budapesten tartottuk az éves tanárképző szemináriumot európai zsidó iskolákban tanító pedagógusok számára. **További részletek a 10. oldalon.**
- Folytattuk a **Café Centropa** néven futó, holokauszt túlélőknek szóló programunkat. Ez a program nagyon fontos és kivételes munkák során. Nem csak kulturális programokat szervezünk interjúalanyainknak, hanem rendszeresen találkoznak fiatal diákokkal, hogy beszélgessenek velük. Úgy véljük, a túlélőkkel való személyes találkozás teheti igazán emlékezetessé a történelemoktatást ebben a témakörben. Felejthetetlen alkalmak ezek az időseknek, a diákoknak és tanáraiknak egyaránt. **Több információ a 11. oldalon.**
- **Adománytaxi oktatási program** egy egyedi oktatási program, melynek keretében budapesti diákok vidéki hátrányos helyzetű településekre látogatnak, ahova mások által gyűjtött adományokat levisznek, valamint egy komplex oktatási program keretében foglalkoznak a rászorulókkal és bővítik ismereteiket és tapasztalataikat a Magyarországon élő szegényekkel kapcsolatban. A projekt a Centropa egyik önkéntesének kezdeményezése, aki 2017-ben saját szervezetet hoz létre ennek folytatására, így kikerül a Centropa égisze alól, ahol csak ideiglenesen biztosítottunk szervezeti háttérrel.

A 2016-os évben az alábbi fontos szervezetfejlesztési, illetve együttműködési lépéseket tettük:

- Stratégiai partnerségünket folytattuk a Mozaik Zsidó Közösségi Hub-bal, mellyel kapcsolatosan az alábbi szempontokat tartjuk lényegesnek:
  - A Mozaik Hub közösségi tere megfelelő és színvonalas helyet biztosít a Centropa számára, hogy tevékenységét zavartalanul végezze, a bérleti díj a Mozaik Hub-tól kapott támogatás része;
  - A Mozaik Hub által meghirdetett képzéseken munkatársaink, illetve a velünk együttműködő partnerek, önkéntesek, gyakornokok részt vesznek;
  - A Mozaik Hub csapatával közösen hosszútávú szervezetfejlesztési stratégiát dolgozunk ki, amely meghatározó eleme annak, hogy a Centropa Alapítvány tovább növekedjen és minél jelentősebb társadalmi hatást tudjon kiváltani.
- Szakmai partnerségünket a Történelemtanárok Egyletével (TTE) még szorosabbra fűztük. A partnerségünk fejlesztése az alábbi szempontok miatt nagyon fontos:
  - immár szélesebb közönséghez tudjuk eljuttatni oktatási anyagjainkat, eseményeinket, projektjeinket;
  - a TTE pedagógusaival együttműködésben készítünk új oktatási háttéranyagokat, valamint fejlesztjük meglévő anyagjainkat, programjainkat;

- közösen meghirdetett projektjeink nagyobb hatást érnek el célközönségünk körében, közösen megpályázott projektjeink nagyobb eséllyel nyernek támogatást;
- a Centropa számára fontos szakmai partner a TTE, amely a hitelességünket erősíti.
- Nagyon szoros partneri kapcsolatot kezdtünk kiépíteni a Közös Nevező programban résztvevő szervezetekkel, melynek köszönhetően bővítettük tanári hálózatunkat, illetve oktatási programjaink kínálatát és változatosságát.
  - Haver Alapítvány
  - Uccu Alapítvány
  - Tevan Alapítvány
  - Wesley János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola és Gimnázium

Közös Nevező

2016. január 8. és 10. között lezajlott a Közös Nevező Oktatási Program első találkozója az Európa Tanács Budapesti Európai Ifjúsági Központjában. A Közös Nevező Program a Wesley János iskola, a Tevan Alapítvány, az Uccu Alapítvány, a Haver Alapítvány és a Centropa Alapítvány közös kezdeményezése. Ennek a szemináriumnak célja volt lehetőséget biztosítani az eltérő kulturális, társadalmi vagy vallási háttérrel rendelkező tanárok számára, hogy ötletelhessenek és közös oktatási projekteket dolgozhassanak ki diákjaiknak, és egyúttal hidakat építhessenek saját – eltérő demográfiai jellemzőkkel rendelkező – intézményeik között. A hosszú hétvége alatt lezajlott szemináriumon 37 tanár vett részt 13 kisebb és nagyobb városból, Magyarország minden szegletéből.

A szeminárium során kapcsolatépítési lehetőséget biztosítottunk a tanároknak, amelynek keretében alkalmuk nyílt arra, hogy kreatív és izgalmas oktatási projekteket alakítsanak ki diákjaiknak. Mind a Közös Nevező Oktatási Program szervezői, mind az abban részt vevő tanárok úgy vélik, hogy időnként érdemes a diákokat kizökkenteni a komfortzónájukból és egyúttal bevonni őket interaktív oktatási programokba. Ezek által a tanulók megismerhetnek másokat, azaz olyan diákokat, akik az övéktől eltérő háttérrel rendelkeznek és más körülmények között élnek; új módon segítve őket a világ jobb megértésében, valamint ezáltal téve őket immúnissá az amúgy rájuk veszélyként leselkedő általánosító és leegyszerűsítő narratívákkal szemben.

A szemináriumon megjelent tanárok legalább egy projektet ki is dolgoztak, illetve projekt ötleteket vázoltak, amelyeket szívesen kiviteleznének diákjaikkal. A következő lépés a projektek után követése, azaz a megvalósíthatóság vizsgálata, és azok megvalósulásának elősegítése tanácsadással, mentorálással, és bizonyos esetekben anyagi hozzájárulással. A szeminárium alatt 10 projekt született.

A szeminárium után felmérést végeztünk a résztvevők körében. Alábbiak felmérésünk legérdekesebb részletei:

- 94 % nagyon fontosnak vélte, hogy diákjaik találkozzanak más társadalmi háttérrel rendelkező társaikkal;
- 91 % válaszolta azt, hogy nagyon hasznosnak tartotta a Café Dilemma programot és a hétköznapi kihívások megbeszélését;
- 66 % könnyen talált partnert, 31 % nehezen, de végül eredményesen zárta a partnerkeresést, és csak egy résztvevő nyilatkozta, hogy nem talált partnert.

Visszajelzések szerint sikeresen kiépítettünk egy platformot, ahol partnerségek alakultak ki és sikerült olyan tudást is megosztanunk, ami a projektekben felhasználható. Mint azt már említettük, a következő alkalommal az intézmények és a háttér bemutatására még több időt kell adnunk a résztvevőknek, hogy könnyebb legyen a megfelelő partner megtalálása. A szeminárium időkeretén belül csak az volt az elvárás, hogy a projektek alapjai kialakuljanak, és további egy hónap állt rendelkezésre a projektgazdáknak, hogy kidolgozzák a részleteket.

A végeredmény 10 munkacsoport volt ugyanennyi tervvel, akik megkezdték a kidolgozást. Igazán örülünk annak, hogy mind a 10-en a megadott 1 hónapos határidőre leadták a kidolgozott projektleírásokat és 2016 végére 6 projektet be is fejeztek, a többi projekt meg folytatódik tovább a 2016/2017-es tanévben. A 2016-os év szeptemberében pedig elindítottuk a Közös Nevező program második évét, ahol új projektek születtek.

Videókészítési verseny

2016-ban már negyedik alkalommal rendeztük meg éves videóképzési versenyünket. Olyan diákok által készített kisfilmeket, videókat vártunk, melyek a magyar zsidóság történetét, illetve annak egyes részeit, érdekességeit dolgozzák fel.

A 2016-os évben összesen 10 diákcsoport vett részt (összesen 80 diák) 10 iskolából videóképzési versenyünkön, melynek keretében a diákok saját városuk, falujuk, zsidósággal kapcsolatos történeteiket mondták el 5-10 perces videó film keretén belül. A filmek saját kutatásukon alapulnak, saját maguk által gyűjtött képek, maguk által írt forgatókönyv alapján. Nem csak magyarul, hanem angol nyelven, illetve angol felirattal is nézhetőek a filmek, amit így más országok diákjai is megértenek és tanulhatnak belőle.

A 2016-os év díjazottjai:

- 1) hely Széchenyi Gimnázium-Sopron
- 2) hely Pannonhalmi Bencés Gimnázium-Pannonhalma
- 3) hely Huszár Gál Gimnázium-Debrecen. Gratulálunk minden tanárnak és diáknak, akik egész évben segítették a munkánkat!

A 2016-2017-es tanév kezdetén, szeptemberben pedig meghirdettük az ötödik videóképzési versenyt, amely ezúttal nemzetközi szinten zajlik. A visegrádi országok diákjai mind pályázhatnak alkotásaikkal. Ennek a keretében tartottunk workshopot tanároknak Budapesten, Komáromban, Prágában és Krakkóban is. A nemzetköziségnek köszönhetően a 2016/2017-es tanévben több mint 30 videó készült a négy országban összesen.

Díjkiosztó ünnepség

2016. május 27.-én lezajlott éves díjkiosztó ünnepségünk az Európa Tanács Ifjúsági Központjában. Több mint 100 vendéggel - diákokkal, tanárokkal, interjúalanyainkkal, partnereinkkel és barátainkkal ünnepeltük együtt egész éves közös erőfeszítéseinket.

A 2016-os év videóversenyén indult diákok díjazásán túl elismerésben részesítettük még a mezőkövesdi Szent László Gimnázium és a budapesti Arany János Gimnázium diákjait, akik vándorkiállításunk tárlatvezetői voltak. Elismerésben részesült még Baracs Nóra, Tóthné Hegyi Valéria és Barteczka Mária pedagógusok is, akik óraterveket készítettek. Végül, de nem utolsósorban a Közös Nevező projektben részt vevő diákcsoportok is jutalmazásban részesültek: a felsődobszai Bárczai Gábor Általános Iskola, a pécsi Mecsekaljai Általános Iskola Kovács Béla Általános Iskolája, a budapesti, Wesley János Általános Iskola, a szedresi Bezerédi Általános Iskola, a Wesley Kincsei Általános Iskola, illetve a Fazekas Mihály Gyakorlóiskola tanulói.

Ezzel az eseménnyel meg szeretnénk volna köszönni a tanárok rendkívüli munkáját, valamint azt akartuk megmutatni, milyen fontos szerepet játszanak az antiszemitizmus elleni harcban, és abban, hogy a diákok egy nyitottabb és toleránsabb magyar társadalomban éljenek. Rendkívül fontos, hogy elismerjük a tanárok és diákok munkáját, így ösztönözhetjük őket munkájuk folytatására.

Szeminárium tanároknak

A 2016. december 9-11 között Budapesten lezajlott tanárképző szemináriumról, ahol 22 tanár vett részt.

Itt olvashatók a legérdekesebb tények a visszajelzésekből:

- 94%- a résztvevőknek úgy vélte, hogy a Centropa módszere, hogy személyes történeteket használ fel, hatással lehetnek diákjaikra,
- 81%-a a résztvevőknek úgy látta, hogy nagyon hasznos lehet a történetek alapján megírt óratervek használata a kiscsoportos iskolai foglalkozásokon,
- 78 %-uk mondta azt, hogy szeretné a kiállítást iskolájába elvinni, mert ez a módszer, nagyon hatékony módja lehet a diákok motiválásának,
- 75 %-a résztvevőknél vallotta, hogy teljes mértékben hatékonyan tudott munkatársaival kiscsoportokban óraterveken dolgozni.

A Centropa szemináriumok nagyon praktikusak. A tanárokat egy asztalhoz invitáljuk, hogy megnézzék oktatásra használt multimédiás filmjeinket, körbevezetjük őket a kiállításunkon, és utána, megkérjük őket, hogy beszéljék meg a látottakat, és bevált jógyakorlatokat osszák meg egymással. Ezután írjanak óravázlatokat, és azokat is osszák meg egymással. Szemináriumaink célja, hogy minden résztvevő olyan óraterffel, vagy projekt ötlettel távozzon a képzésünkről, melynek kidolgozásában maga is részt vett. Hiszünk abban, hogy a tanárok tudják igazán, mi érdekli diákjaikat, hiszen ők találkoznak velük nap mint nap, így fontos, hogy mindenki saját pedagógiai tervet készítsen anyagaink és módszereink alkalmazására.

Megkérdezzük tanárainkat arról is, hogy részt vettek-e más holokauszt oktatással foglalkozó szemináriumon és megkérdezzük őket a mi módszerünkről is. Kérjük őket, hogy hasonlítsák össze tapasztalataikat. A válaszokból kitűnik hogy a tanárok 94%-a úgy gondolja, hogy a személyes történetek hatással lehetnek diákjaikra, 75%-uk pedig azt, hogy a történetek alapján írt óratervek nagyon jól használhatók kiscsoportos munkákban.

Kiállításaink

“Történetek egy családi albumból” a Centropa vándorkiállítása, amit az Amerikai Külügyminisztériummal és a budapesti Holokauszt Emlékközponttal együttműködésben hoztunk létre. A kiállítás nagy sikerrel járja az országot 2011 óta.

A kiállítás az alábbi tematikus egységek mentén épül fel: munka, iskola, katonaság, vallás, portrék, holokauszt, nyaralás, szabadidő. A látogatókat nagyméretű fotók fogadják, melyek 1890-1990 között készültek, és amelyek a Centropa magyar adatbázisának részét képezik. A kíséző szövegek kétnyelvűek, angol és magyar nyelven is olvashatóak.

2016-ban összesen 25 diák tárlatvezetőt képeztek partner pedagógusaink és a kiállítás az alábbi helyszínekre látogatott el:

- 2016. január – Debrecen
- 2016. Január/Február – Hódmezővásárhely – Emlékpont
- 2016. Március/ Április – Budapest – Arany János Gimnázium
- 2016. október – Mátészalka – Szatmári Múzeum

A „Szerelem papírrepülőn” a Centropa új kiállítása, amely emléket állít az I. világháború és a korszak zsidó hőseinek, mindezt különleges családi legendáriumokon keresztül, amelyek egyrészt verbális legendáriumok, egyben vizuális fényképalbumok is. A kiállításon megjelenő képeken ott vannak a fronton harcoló hősök családtagjai is: nők, asszonyok, gyerekek, akik a háború hétköznapi hősei. A kiállítás az ő élettörténeteikre is reflektál, vagyis arra, hogyan élték át azt az időszakot, amikor a férjek és apák a fronton voltak. Milyen életstratégiákat alakítottak ki, amíg nem volt férfi a háznál, milyen beszélgetéseket folytattak egy budapesti konyhában, pl. 1915-ben, hogyan tartották a kapcsolatot besorozott férjükkel, és miket írtak azokra a tábori levelezőlapokra, amik az életben maradás reményét adták az otthon maradtaknak. A kiállítás a háborús gyerekkort sem hagyja figyelmen kívül. A kiállításban hétköznapi emberek, érzelmek, vágyak szólnak meg fényképek és elbeszélések segítségével, melyeket aztán a háború nem hétköznapi eseményei befolyásolnak, változtatnak, vagy éppen semmisítenek meg.

A kiállítást a 2B Galériával együttműködésben valósítottuk meg, az érdeklődők 2016. november - december folyamán tekinthették meg. A kiállítás terveink szerint több helyre is ellátogat majd a jövőben, az erről való egyeztetések már 2016-ban megindultak.

Nemzetközi projektek

Centropa Jewish Network

A CJN, vagyis Centropa Jewish Network, Európa, Izrael, és az Egyesült Államok zsidó iskoláit összefogó hálózat. Célunk, hogy az évente megrendezésre kerülő szemináriumok, workshopok, és diákprojektek segítségével kapcsolatokat alakítsunk ki a különböző országok zsidó iskolái között – Zágrábtól Isztambulig, Budapesttől Stockholmig. Tanárainknak lehetőséget kínálunk arra, hogy megosszák tapasztalataikat külföldi kollégáikkal, és közösen beszélgessenek a zsidó iskolák kihívásairól, sikereiről. A diákok számára olyan projekteket, versenyeket kínálunk, melyek révén együtt dolgozhatnak külföldi diáktársaikkal, megismerhetnek más zsidó közösségeket, ezzel is bővítve ismereteiket és erősítve zsidó identitásukat.

2016. március 20 és 22 közt összesen 34 tanár érkezett Budapestre 20 európai zsidó iskolából, 16 országból. A szemináriumot a Mazsihisszel együttműködésben szerveztük. A két és fél napos program során a résztvevők határokon átívelő diákprojekteket fejlesztettek tovább, ötleteket és tapasztalatokat cseréltek, óraterveket és oktatási projektterveket készítettek, valamint azon

dolgoztak közösen, hogyan tudnák diákjaik zsidó identitását erősíteni iskolák közötti együttműködések által.

Túlélés Szarajevóban

A Centropa a 2016-17-es évre egy nagyszabású projektet készített Lengyelország, Románia és Magyarország bevonásával, az Európai Unió „Europe for Citizens Programme” támogatásával. A projekt a Centropa **„Túlélés Szarajevóban”** című történetén alapul, amely azt mutatja be, hogyan segített a La Benevolencija – a szarajevói zsidó közösség segélyszervezete – a Balkáni háborúk idején mindenkin, akinek szüksége volt rá. Ebben a közösségben muszlimok, zsidók, katolikus horvátok és ortodox szerbek közösen dolgoztak, és vallási, származási különbségeiket félretelve igyekeztek túlélni az ostromlott városban. Az egyedülálló történetről a Centropa kisfilmet készített, melyet lefordítottunk román, lengyel és magyar nyelvre, illetve mindegyik országban elkészült a témát feldolgozó vándorkiállításunk is.

A projekt indításaként 2016 őszén mindhárom országban tanárszemináriumot tartottunk, ahol az érdeklődő pedagógusok megismerhették a Centropa munkásságát, a Túlélés Szarajevóban történetet, és közösen terveztek, ötleteltek arról, hogyan tudnák ezeket az anyagokat a diákjaikkal is felhasználni. Magyarországon a 6.oldalon már említett szeminárium keretében tartottuk ezt. A szeminárium óta óratervek készültek, a vándorkiállítás pedig mindhárom országban több iskolába és egyéb intézménybe is ellátogatott. A Centropánál már hagyománnyá vált a diák tárlatvezetők képzése, így több iskolában maguk a diákok vállalkoztak arra, hogy alaposan felkészüljenek a kiállítás háttéréből, és ők maguk mutatják be a történetet társaiknak, tanáraiknak.

A Túlélés Szarajevóban projekt része, hogy arra biztatjuk a diákokat: a La Benevolencija példáján okulva gondolkodjanak arról, milyen társadalmi problémákat oldhatnának meg ők a környezetükben, és dolgozzanak ki projekteket a probléma megoldására. A diákok leadták projektterveiket a Centropának, a legígéretesebb ötletek megvalósításához pedig biztosítottuk az anyagi támogatást. A tanév végéig tehát mindhárom országban számos diákprojekt valósul meg, melyeknek célja az összefogás, a társadalmi felelősségvállalás, a mások segítése.

Café Centropa

2016-ban összesen hat alkalommal szerveztünk kulturális összejöveteleket interjúalanyaink számára, és további négy alkalommal szerveztünk olyan programot, melynek keretében diákokkal találkoztak és beszélgettek. Ezek mindig rendkívüli alkalmak, amikor diákok kérdezhetnek az életükről és a holokauszt borzalmairól egyaránt. A Café Centropa program egyedülálló és különleges lehetőség a diákoknak. Kérdéseket tudnak feltenni és személyes beszélgetést tudnak folytatni a túlélőkkel. A kulturális összejövetelek helyszíne a Bálint Zsidó Közösségi Ház volt Budapesten és a kezdeményezést megnyitottuk azon túlélők számára is, akik ugyan nem voltak a Centropa interjúalanyai, de szívesen vennének részt az eseményen. A diákokkal való találkozások többsége a fogadó iskolákban volt, három alkalommal vidéken is.